

ANMELDELSE

BOPERA

◀ **MONA GJESSING**
er frilans kunstkritiker.

FAREFULL FERD GJENNOM UKJENT LANDSKAP

Ved en samordning av dans, musikk, scenografi og poetisk tale skapes en grenseoverskridende forestilling som påkaller både smil og fortvilet hoderysting.

Straks forestillingen *BOPERA* begynner forsvinner følelsen av tid og sted. Fire mennesker av det noe androgynne slaget, iført skaut, store orientalske smykker med små glassperler, slitte kjeledresser og udefinert skotøy stikker hvert sitt merkelige redskap frem foran seg. Redskapene ser ut som ombygde paraplykonstruksjoner og gir fra seg dirrende, høye, øyestikkerliknende durelyder. Av de kjeledressklede karakterenes tilsynelatende ukordinerte og virrete bevegelser over scenen etableres en følelse av uro i publikum. I det sceniske universet er det åpenbart noe som ikke er som det skal. Vi vet definitivt ikke hvor vi er. Mørke langstrakte, synth-toner med mye romklang ispedd krappe, dirrende utbrudd som tilsynelatende skapes der og da av redskapene som trakteres på scenen holder oss fast i det uvisse. Dette er fremragende musikkteater, dans og performance og er av det suverene slaget som bergtar både barn og voksne. Når karakterene etterhvert koordinerer sine bevegelser og alle stikker

redskapene inn mot et fiktivt sentrum, snurrer de, for et øyeblikk, rundt som om de til sammen utgjorde en propell. Regien er tilsynelatende løs og ledig, men at *BOPERA* er bygget på faglig spisskompetanse og et stramt konsept levner fremføringen liten tvil om.

DEN TRANSFORMERBARE VOGNEN

Og så trekkes den inn over scenen: en overdådig, diger vogn som i sin fargeprakt og med sin blomsterdekor umiddelbart gir assosiasjoner til et psykedelisk flower-power design. Selv kom jeg også til å tenke på det jugoslaviske barne-tv programmet skapt av den kroatisk animatøren Zlato Grgic: «Professor Balthazar» (1967-77). Professor Balthazar brukte en universalsmaskin bygget av gjenstander tilhørende forskjellige sfærer: et hjul, et rør, en klokke, et digert øre(!) og en paraply. Animasjonene var dypt forankret i en surrealistisk estetikk og var ledsaget av musikk som fulgte gangen i den enkelte histo-

► All ære til ensemblet som på tross av fremføringen av et verk bygget opp rundt et politisk aktuelt og uhyre viktig tema fremstår som ledige, lekne og fullstendig nærvarende i forhold til publikum.

Foto: Bernhard André Wuif

FAKTA

BOPERA

Sang, dans, teater og performancekunst for alle fra 4 år

- Initiativtaker og produksjonsansvarlig: Marianne Skjeldal
- Skapere og utøvere: Marianne Skjeldal, Karstein Solli, Øystein Elle, Beata Kretovicova Iden, Carl Nilssen-Love, Kristjan Belgau, Jon-Halvor Bjørnseth og Thale Kvam Olsen.
- Bærum Kulturhus, 15. September 2017

ric. Ikke helt ulikt måten *BOPERA* er komponert på. Den store forskjellen mellom nevnte animasjon og *BOPERA* er at mens førstnevnte opererer med normalspråk så ligger replikkvekslingen i sistnevnte tett opp mot den dadaistiske sjangeren lyddikt. Når forestillingens karakterer først begynner å kommunisere seg i mellom er det nettopp via et språk hvor lyden og klangen er viktigere enn å formidle mening: «ola hi la», «So i ro» og «Latos viva» er ubegripelige utsagn som forsterker publikums forståelse av å være stilt overfor folk fra et fremmed land. Forøvrig ser det ikke ut for at de sceniske karakterene alltid fullt ut forstår hverandre heller, og slik er det jo: det å snakke samme språk er ikke ensbetydende med god kommunikasjon. Fraværet av forenkling er i det hele tatt et stort pluss i *BOPERA* og bidrar til at forestillingen treffer uavhengig av publikums alder.

HELE VOGNEN KLINGER

Jeg smiler når vognens sjåfør drar buen over et hjul og lager en fiolinklang, når det spilles på et strengeinstrument som også er et vindu i den fantastiske vognen, når det sveives villt med hydrør i plast, når karakterene ligger sprellende på ryggen og blåser luft inn i hvert sitt althorn, når det sjongleres og tulleles med blomster og når en av skuespillerne ifører seg en juletreglitrende sølvkreasjon og flakser ekstatisk omkring på en rød løper. Når fortellingen glir ut i en suggererende dionysisk fest og aktørene uhemmet utfolder seg i dans og spill. Jeg smiler tidvis også av «røverspråket» og av energiske kroppsbevegelser og en overraskende filmfremvisning inni munnen på et tak som først ble en båt og deretter en slags eksotisk steinstatue fra Påskeøya eller deromkring. Virkelig høy, ubesværet latter er likevel ikke å høre i salen, for allerede fra begynnelsen av fornemmer publikum, både store og små, at *BOPERA* er en fortelling som kan gå mange veier.

Hoderystingen kommer først når de sceniske bildene og de dertil hørende lydkulissene gir klare assosiasjoner til flyktninger på farefulle reiser over havet, flyktninger som ligger i bunnen av båter og frykter for sine liv. Hvordan er det mulig at vi lar dette skje

i vår tid? Det uuttalte spørsmålet preger på forskjellig vis forestillingen fra begynnelse til slutt, men tydeligst skinner det gjennom i enden. Klankingen i jern, lyden av digre trosser som slepes bortover, øredøvende støy, alarmerende båtlur, røyk som siver ut fra alle åpninger og vognen som tilbakeføres i sin opprinnelige form og trekkes av scenen.

«JEG SÅ PERLER»

Til tross for at *BOPERA* er en forestilling som er bygget opp underveis i en flat struktur – alle medvirkende har hatt sitt å si i tilvirkningen, er det åpenbart at komponist og kontratenor Øystein Elle spiller en avgjørende rolle i den musikkdrevne dramaturgien. Når Elle står inni vognen og stirrer fortvilet framfor seg mens han fremfører sine elegiske melodier oppstår øyeblikk av ren magi. En fortryllende effekt gir også de innskutte korsekvensene bygget over elementer fra arabisk folkemusikk. Det voksne publikum biter seg merke i spesielle melodisk-tonale mønstre og bruk av «urene» mikrointervaller. All ære til ensemblet som på tross av fremføringen av et verk bygget opp rundt et politisk aktuelt og uhyre viktig tema fremstår som ledige, lekne og fullstendig nærværende i forhold til publikum. Da forestillingen var over kom karakterene ut og mottok applaus før de satt seg på rekke foran det minste publikummet. «Hva var det dere så?», spør en av skuespillerne varlig. Lang pause. «Jeg så perler», sa et av barna som åpenbart hadde festet seg ved skuespillerens store smykker. Og så var samtalen, som kanskje tok en uventet retning, i gang. Å perle er en populær syssel i barnehager og skuespillerne fulgte opp barnas første innspill med et vennlig kroppsspråk og milde blikk. Avslutningsvis ble vi alle invitert til å ta vognen nærmere i øyesyn. Armene begejstret i været: «Jaaaaa».

«Dette er fremragende musikkteater, dans og performance og er av det suverene slaget som bergtar både barn og voksne.»

◀ ELIN LINDBERG

er ansvarlig redaktør for Tidsskrift for Figurteater – Ånd i Hanske.

MENNESKET I VERDEN

I Verdensteatrets nye forestilling er det rommet som spiller hovedrollen. Mennesket er lavmælt og ydmykt i sin levendegjøring av rommet.

Verdensteatret har siden starten i 1986 arbeidet tverrkunstnerisk. På 2000-tallet har dette kunstkollektivet forsket mye på bruk av ny teknologi i scenekunsten sin. Arbeidene deres har de siste årene vært komplekse lyd- og romrelaterte verk. Det er hele tiden et fokus på *øyeblikket* i kunsten til Verdensteatret. Live-situasjonen møtes med respekt og alvor.

REISEN

Flere av Verdensteatrets produksjoner har de siste årene vært preget av reiser de har foretatt – uten at dette nødvendigvis er hovedsporet i forestillingene. Det kan være bilder som dukker opp som prosjeksjoner – kanskje objekter relatert til en reise som er blitt en del av en audiovisuell scenekonstruksjon. Verdensteatret forteller historier og de forteller ikke historier. De er ikke opptatte av å presentere noen handling. Forestillingene deres er åpne og fulle av fragmenter som til sammen kan bli mange fortellinger. I forestillinga *Konsert for Grønland* (2006)

la den reisen gruppen hadde foretatt til Grønland som et bakteppe, eller kanskje som en påminnelse om at Grønland finnes. Verdensteatret pekte ikke på noe som har med de aktuelle forholdene på den store øya: Ingenting om at den store innlandsisen er i ferd med å smelte, ingenting om all alkoholismen og fattigdommen som finnes der. Dette er saker vi må finne ut av selv.

MØRKETS HJERTE

Verdensteatret har foretatt to reiser på Mekongelva. Dette er et område som er blitt mytisk på grunn av Frances Ford Coppolas film *Apokalypse nå* fra 1978. En film som igjen refererer til Joseph Conrads bok *Mørkets hjerte* (1902). Da de i 2016 tok den samme reisen på Mekong som de hadde foretatt ti år tidligere fokuserte de på gjentakelsens natur og stilte seg spørsmålet om repetisjon i det hele tatt er mulig. Linken til produksjonen *HANNAH* er litt uklart – slik den ofte er i Verdensteatrets produksjoner uten

FAKTA

VERDENSTEATRET

(1986) er et norsk kunstkollektiv med base i Oslo. Gruppen består av kunstnere fra forskjellige kunstgrener og profesjoner. Verdensteatret produserer scenekunst og andre kunstrelaterte prosjekter.

- Verdensteatret ble etablert av Lisbeth Bodd 4. juni 1986 i Bergen. Sammen med livspartner og billedkunstner Asle Nilsen var hun kunstnerisk- og administrativ leder for gruppen frem til sin død 28. september 2014.
- Siden 2007 har Verdensteatret mottatt basisfinansiering fra Norsk Kulturråd.

Verdensteatret HANNAH

- Av og med: Asle Nilsen, Pjotr Pajchel, Eirik Arthur Blekesaune, Torgrim Torve, Niklas Adam, Janne Kruse, Ali Djabbary, Martin Taxt, Elisabeth Carmen Grømeiner og HC Gilje. Ultimafestivalen, Henie Onstad Senter, 10.09.2017